

BCU Cluj / Central University Library Cluj

934. IX. 11. :: XXIII. évf. 26 sz. :: 20 lei

TARTALOM:

karri portrék: ktsjolsvai Szabó Zoltán, Lengyel, Dán Oszkárné, Dr. Lázár Agoston. — Horogke-
ve leszítették Schmidt Miklós emléktábláját. —
külés a sülyedő hajóról. — Tehetetlen az oradeai
írség a lélmilliósi rablás ügyében. — »Mindent a
rt!« jelszó miatt az eladás magas iskoláját kell
ezték Bécsben a kereskedelmi alkalmazottak. —
aradi napilap kacsavadászaton agyonlötötte báró
Ödönt. — Lóránt-alapítvány a Szeretet-házban. —
y király szerepe az ország kulturális fejlődésé-
— Timișoara-i problémák: kötelese-e a megcsalt
párbajozni vagy sem? — Révész Ernő tárgul-
si sorsjegy elárúsító egyéni akciója megbukott
m. — Fogorvos, mint detektív. — mozi, stb., stb.

I. Schutz

posztóaru-
nagykeres-
kedés.

ARAD,
Bulev. Regina Maria

Arad előkelő közönsége GH. ILICA

cipőszalonjában, str. Románului (Bohus-p.) szerzi be cipőszükségletét
Orvosi rendelésre gyógycipők, betétek, luddalp, bokasüllyedés és talp-süllyedés ellen
nagyon olcsó árban készülnek.

Nyári angol és francia divatlapok
érkeztek a „REVÜ” SZALONBA

CSONT

elsőrendű uriszabósága, ARAD, Str. Eminescu 15.

Csak az árak olcsók, minőségeink változatlanul jók!

Csak az árak olcsók, minőségeink változatlanul jók!

GOLDSTEIN LAJOS

divatáruháza Arad, str. Bratianu 2.

Mélyen leszállított árakon nagy választékot nyújtunk kosztüm és kabátujdonságokban, bársonyok, selymek és mosóanyagokban. —
A hölgy- és férfiközönség kedvelt bevásárlási helye. oooooooo

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ha üzleti gondokkal fekszel le, ébredj fel
egy jó reklámötlettel.

BÉLYEGZŐKET

olcsón, jól és
azonnal készít

STAMPA

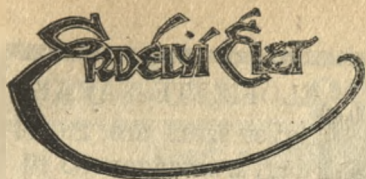
bélyegzőgyár Arad, a
főpostával szemben.

Pénzfelvételre — pecséttel ellátott hivatalos
nyugta ellenében; — csak fényképes igazol-
vánnyal rendelkező kiadóhivatali megbizot-
taink vannak feljogosítva.

MUZSAYNÁL

színházzal szemben. Őszi öltönyök és kabátok.
Trench-coat. Nem gyári áru! Minden darab saját készítmény.
Mielőtt bárhol vásárol, keressen fel, Merkur bevás.-könyvre 6 havi hite l

Plakát a reklámok hangerősítője

XXIII. ÉVF. 26. SZ.
1934 SZEPT. 11.

FŐSZERKESZTŐ :
GELLER ÖDÖN

Fényképes igazolványokkal ellátott tudósítók és kladóhivatali megbizot-
tak : Bucureşti, Cluj, Timişoara, Oradea, Brasov, Satu-Mare, Tg-Mures

Hirdessen

BCU Cluj / Central University Library Cluj

az

„Erdélyi Élet”-ben

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egyes szám ára 20 lei
Magyarországon 60 fil.
Jugoszláviában 5 dinár
Csehszlovákiában 4 c. k.
Amerikában 1 évre 6 d.

Előfizetési árak egy évre: vállalatoknak, nagykereskedőknek és külföldre 1000 lei, magánszónak 600 lei, nyugdíjasoknak, köz-

tisztviselőknek 300 lei.

Orvosi hírek: hasábonként 50 lei. Gyászjelentések: egész oldal 4000 lei, féloldal 2000 lei.

Megjelenik minden hó 1-én, 11-én és 21-én. Hirdetések közvetlenül a kiadóhivatalhoz küldendőek be, vagy bármelyik hirdető iroda útján is feladhatók. A hirdetések díja szövegoldalon 8 lej, hirdetés oldalon 6 lej, — négyzetcm.-ként. Nyílttér rovatban 50 lei, szövegközi részben 32 lei a sordíj. Ünnepi számokban a hirdetések és egyéb közlemények ára 50 százalékkal magasabb. Amely közlemények végén szorzójel (x) van, fizetett közlemények vagy kiadóhivatali hírek.

Szerkesztőség: ARAD, Str. Românu lui 1. (Palatul B. Româneasca) Tel. 520.

Szerkesztőségi órák: d. e. 8—10-ig, d. u. 4—6-ig.

Kiadóhivatal és nyomda: Bulevardul Regele Ferdinand 5.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Hol fordíttassa okmányait?

Mitra I. Sándor-nál,

dipl. jegyző és vizsgázott törvénytudományi jegyző, hivatásos fordító. — Fordításokat eszközöl felelősség mellett a következő nyelvekből: román, magyar, német, francia, angol, olasz, spanyol, orosz, latin, cseh, lengyel, szerb, bolgár.

Arad egyedüli többnyelvű fordító irodája, információs iroda

Bejegyzett cég. Arad, Bul. Regele Ferdinand 5. Csanádi Bank-palota. Másolásokat és levelezéseket vállal cégek részére jutányos díjazás mellett. — Szegényeknek, munkanélkülieknek kedvezményt nyújt.

Hivatalos órák: d. e. 9—1-ig és d. u. 3—7-ig.

Megnyílt

Balázs Magda kozmetika szalonja
Arad, Bulev. Regele Ferdinand 19 szám alatt.

Arcápolás, kikészítés, helyi fogyasztás, a legmodernebb külföldi módszerek szerint

Vezérkari portrék

Arad politikai, társadalmi, művészeti és közgazdasági életéből. (Cikksorozat)

Arad magyar társadalmának egyik legrokonszenvesebb tagja kisjolsvai Szabó Zoltán, nyugalmazott honvédtábornok. Valamikor jelentős szerepet játszott a város közgazdasági és politikai életében is.

Kisjolsvai Szabó Zoltán Most már csak a szőlőgazdaságával foglalkozik és a református egyház ügyei érdeklik.

Kisjolsvai Szabó Zoltán, aki néhai dr. Tagányi Sándor birtokos nővérét bírja nőül, nyugalomba vonulása után Aradon telepedett le és belekapcsolódott sógora kiterjedt üzleti vállalataiba. A délces megjelenésű nyugalmazott ezredest hamarosan megkedvelték Arad uri körei. Nemcsak élénk társadalmi életet élt, hanem közgazdasági téren is működött. Résztvett az azóta felszámolt Központi Takarékpénztár alapításában. Eleinte igazgatósági tagja, majd elnöke lett a pénzügyintézetnek, amelyet a sulyos viszonyok likvidálásra kényszerítettek. Az utolsó békeévekben bekapcsolódott a politikai életbe is: mint Tisza István híve, tagja volt a munkapártnak. A háboru kitörésekor reaktiváltata magát és csakhamar tábornoki rangra emelkedett. Frontszolgálat után hazatért, levetette egyenruháját és élte a polgár csendes életét, de nem sokáig, mert a forradalmi idők mozgalmáiban ki kellett lépnie visszavonultságából. 1919-ben, amikor gróf Károlyi Gyula elnöklése alatt Aradon megalakult a magyar ellenforradalmi kormány, kisjolsvai Szabó Zoltán lett ennek a rövid életű kabinetnek hadügyminisztere. Mint ilyen, együtt ment a kormány tagjaival Szeged felé, de csak Mezőhegyesig jutottak, ahonnan néhány napi kényszerű veszteglés után visszatértek Aradra. Azóta kisjolsvai Szabó Zoltán nem vett többé részt politikai megmozdulásban és inkább az aradi református egyházban fejtett ki tevékenységet.

Arad társadalma osztatlan tisztelettel veszi körül a még mindig délceg öregurat, aki iránt mást, mint rokonszenvet nem lehet érezni.

Az ország egyik leghíresebb butorgyárának: a Lengyel Lőrinc-cégnak tulajdonosa Lengyel Manó, aki ezen a réven jelentős tényező Arad ipari életében. Amióta a Lengyel Lőrinc-cég Aradon fennáll, az aradi butoripar oly hírnévre tett szert, hogy a volt monarchiában az első helyen állt. Tartozunk a tárgyi-lagosságnak és igazságnak, amikor megállapítjuk, hogy Lengyel Manó, illetve az ő vezetése alatt álló butorgyár tanította meg Arad butoriparosait a művészi kivitelű butorok készítésére.

A Lengyel-gyárban hosszas és alapos tanulmányozás és előkészületek után készül megrendelésre a butor. De nem egy példányban, hanem kettőben. Az egyik a megrendelőé, a másik raktáron marad. A Lengyel-cég tulajdonképeni raktára ezekből a másodpéldányu garnitúrákból áll.

Maga Lengyel Manó, a cégfőnök szerelmese a mesterségének, amelyet igazi művészetté fejlesztett. Egy-egy gyönyörűbb darabból olyan tüzzel és lelkesedéssel beszél az egyébként komoly és megfontolt

nagyiparos, mint a fiatal festőművész egy-egy sikerült alkotásáról. Valahogy úgy áll a dolog, hogy Lengyel Manó, amikor az irányítása mellett tervezett butor elkészült, lelket lehel beléje. Ugy tűnik föl, hogy a butor nem holt tárgy, hanem művészi alkotás, amely elevenséget varázsol a lakásba. A butor költője ez az érdekes öregur, akinek gyárából már békében is messzi földre szállították a megrendelt butort. Most főként a regát számára dolgozik az üzem, amelynek Bukurestiben is van lera-kata Lengyel Lászlónak, a cégfőnök fiának vezetése alatt. A bucurestii cég butorozta be a királyi kastélyt oly izléssel és művészettel, hogy Ófelsége Károly király, nemcsak azzal tisztelte meg a munkálatokat vezető Lengyel Lászlót, hogy vendégül látta asztalánál, hanem a királyi udvari szállítási címmel ajándékozta meg az aradi Lengyel Lőrinc-céget.

Régebben, a háboru előtti időkben köztéren is tevékenykedett Lengyel Manó, aki a város törvényhatóságának tagja volt. Most már kizárólag üzletének él.

Az utóbbi években minden jótékonycélu és kulturális mozgalomban a tevékeny lílőgy-gárda élén ott lehetett látni egy disztíngvált, előkelő megjelenésű uriaszonyt: Dán Oszkárné, Dán Oszkár Neumann-gyári igazgató feleségét. Igen hamar nemcsak ismeretessé vált a neve, hanem megkedvelték szeretetreméltó egyéniségét, megbecsülték áldásos és értékes működését.

Amely humánitárus akcióban Dán Oszkárné résztvett, annak sikerülnie kellett, mert ez a nagyműveltségű és áldott szívű uriaszony annyi lelkesedést, odaadást és áldozatkészséget vitt bele a munkájába, hogy annak sikerre kellett vezetni. A jótékony-ság szolgálatában kifejtett működésével nemcsak azok elismerését vívta ki, akik együtt dolgoztak vele, hanem azoknak összeinté háláját is kiérdemelte, akikért fáradságot és áldozatot nem kimélve dolgozott.

Kulturális téren is olyan eredményt ért el, hogy hálával kell gondolni reá. Vonatkozik ez elsősorban a zenére. Csak vissza kell gondolni az aradi filharmonikusok legutolsó szezónjára, amely nemcsak művészi tekintetben lesz sokáig emlékezetes Arad kényes igényű zenei közönsége előtt, hanem anyagilag is nem várt eredményre vezetett. Ez utóbbi nagyrészt Dán Oszkárné lelkeségének, agitációjának és lankadatlan kitartásának eredménye. A filharmonikusok meg lehetnek elégedve az eredménnyel.

Most már ritkában találkozunk Dán Oszkárnéval jótékonycélu mozgalmakban. És ez a visszavonultság érthető is, mert örvendetes esemény történt Dán igazgató családjában. Reméljük, hogy ha megint

Az ut a meggazdagodáshoz a reklámon át vezet.

Rockefeller

— A Bánáti Bankgyesület Részvénytársaság felkéri igen tisztelt betevőit, hogy az intézet helyiségeiben betétkönyvecskéikkel jelentkezni sziveskedjenek.

szükség lesz munkájára és jótékony kezeknek kell dolgozni a nyomor-
enyhítésére, Dán Oszkárné megint ott lesz a helyén, ahol annyi szere-
tettel és önzetlenséggel működött.

Kevés magasrangú funkcionárius örvendett oly népszerűségnek
Aradon, mint dr. Lázár Ágoston volt megyei prefektus. Szólt ez a
népszerűség az embernek és a közigazgatási tisztviselőnek egyaránt.

Dr. Lázár Ágoston

Mint a vármegye alispánja került Aradra,
ahol csakhamar megkedvelték. Mint tisztviselő
páratlan szaktudás, úgyszeretet és munkabírási
jellemezte. Hogy mennyire járatos a közigazgatás szövevényeiben mi
sem bizonyítja jobban, mint az, hogy amikor a közigazgatási reform-
törvényt előkészítették, dr. Lázár Ágostont is meghívták a törvény elő-
készítő bizottságba, ahol szaktudásának és tapasztalatainak nagy hasz-
nát vették.

Mint ember a legszeretreméltóbbak egyike. Magas és felelősség-
teljes pozíciójában is mindig előzékeny volt mindenkivel szemben és
ahol csak tehetett, segített is. Jogos panaszokat és sérelmeket sietett
orvosolni és ilyenkor mindegy volt előtte, hogy román, magyar vagy
zsidó-e az, akinek igazságot kell szolgáltatni. Ez a pártatlansága, ez a
politikai előítéleteken felülemelkedő tárgyilagossága, továbbá közvet-
len egyénisége szerezte meg számára azt a népszerűséget, amely a vá-
ros társadalmának minden részéből feléje sugároz.

Soha nem volt exponált politikus és nem is politikai pártállása
révén esett reá a nemzeti-parasztpárti kormány választása, amikor az
aradmegyei prefektusi állás betöltéséről volt szó. Mint elsőrendű köz-
igazgatási szaktekintély delegált prefektusa lett a megyének és ez a
megbízatása megszűnt akkor, amikor a politikában bekövetkezett a
rendszerváltozás. Az új kormány honorálva dr. Lázár Ágostonnak a
közigazgatás terén kifejtett értékes munkásságát, a belügyminiszté-
riumba osztotta be szolgálattételre, amit azonban nem fogadott el és
igy még mindig Aradmegye tisztviselő-státusának tagja.

Fodorné és Weinfeldné

speciális kozmetika. Strada Alexandri No. 3.

**!! Összes szépséghibák szakszerű ki-
kezelése. - Tanítványok kiképzése. !!**

— **Szentgyörgyi Önt is hívja Asszonyom, hogy di-
vatujdonságait bemutathassa. Az exkluzív kelmeminőségeken
kívül roppant gazdag választék áll rendelkezésre az olcsóbb
árcsoportba tartozó divatos és megbízható minőségű kabát,
kosztüm, komplé és ruhaanyagokban. A legkényesebb egyé-
ni ízlés is kielégítésre kerül! Szentgyörgyinéél semmi sem
drágább, mint másutt, de szebb, jobb és divatosabb!**

Horogkeresztre feszítették Schmidt Miklós emléktábláját

(Arad.) A szomszédos Mureșel községben szombat délelőtt szép ünnepség keretében emlékeztek meg az aradvidéki svábok Schmidt Miklósról a néhány évvel ezelőtt elhunyt kiváló költőről, aki Mureșelen született és fiatal-kora javarészt Aradon élte le. Nagyszámu közönség gyűlt egybe a költő szülőháza előtt, ahol dalárdák énekeltek, fiatalembérek szavaltak, sváb-német kulturegyesületek képviselői beszéltek. Szép és hangulatos volt ott minden, csak éppen emléktáblát nem lepleztek le ama egyszerű oknál fogva, hogy emléktábla még nem volt az egyszerű falusi ház uccai homlokzatán. Ez talán még nem is olyan nagy baj, hiszen nem márványtábla ünnepelésére jöttek össze az emberek, hanem egy igen tehetséges költő emlékezete előtt hódolt a hálás utókor.

A tulajdonképeni ünnepi beszédet Anton Walentin timisoarai tanár olvasta fel. Walentin rendezte meg az egész ünnepséget és ő a mozgató lelke annak az akciónak, amely célul tűzte ki, hogy a költő munkáit kiadja és a szélesebb néprétegek számára hozzáférhetővé teszi. Ez igen szép cselekedet Walentin Anton tanár részéről és nem is lenne semmi hiba az egész ünnepség körül, ha Walentin tanár nem olvasott volna fel ünnepi beszédet. De felolvastott és ez már hiba, mert a beszéd, amelyben még Schmidt Miklós méltatása és szűk keretek közé szorulva elfért, minden volt, csak éppen ünnepi beszéd nem volt.

Burkolt horogkeresztes propaganda volt ez a „szónoki remekmű”, amely tönkresilányította a marxizmust

és ha nem kimondottan, de a sorok között dicsőítette a „világot megváltó” hitlerizmust. Hogy minden jelenvolt néptárs osztotta-e Walentin tanár nézetét, az más kérdés. Ezt egyébként intézzék el az urak maguk között.

Bennünket Walentin tanár felolvasott ünnepi beszéde főként abból a szempontból érdekel, hogy miket igyekezett megdönthetetlen történelmi ténynek feltüntetni. Azt igyekezett bizonyítani, hogy a hely, ahol a költő született, német föld, amelyet német telepések szorgalma, lelkese-dése, munkabírása kétszáz évvel ezelőtt az ingoványból teremtett és varázsolt termékennyé. Hát ez vakmerő történelemhamisítás. Mert nem így van, Walentin tanár ur.

Mureșel községet, amelyet régebben Zsigmondháznak neveztek, nem svábok alapították. A községet Lo-

Az ég reklámja a szivárvány. Ilyen hatásos reklámra törekedj!

vass Zsigmond volt császári kincstári igazgató, gróf Zselenszky Róbert gróf anyai nagyapja alapította és uradalmi cselédekkel népesítette be. Ezek között a többség magyar volt, mint ahogy ma is magyarok lakják tulajnyomórészt az egyre fejlődő községet. Az alapítójáról elnevezett községet románok is lakták és szépszámban zsidók is, ami mellett az bizonyít, hogy zsidó imaház is volt az Iskola-uccába vezető uccában. Ma már lakóházak állnak az egykori imaház helyén. Az idők folyamán néhány szegényebb sváb is letelepedett a községben, amely sohasem vett fel sváb jelleget. A mai lakosság nagyrésze volt aradiakból áll, azután román és magyar munkás-családokból, amelyeknek tagjai aradi gyárakban dolgoznak. Ha tehát azt állítja Walentin tanár, hogy Mureşelt a német munka, a német szorgalom és német verejtek emelte ki a mocsarokból történelem hamisítást követ el propagandisztikus célzattal.

Nem, Walentin tanár ur, Mureşel nem sváb telepesközség. Ebbe nyugodjék bele. Ami német az ünnepségen résztvett, az Aradul-nouról jött oda. A hallgatóság nagyrésze azonban Mureşelen lakó magyarokból állt, akik talán nem is értették a tanár ur színes és gyújtó szavait. Az ünnepségek csupán ez a propaganda volt a szépség-hibája.

BCU **Hirdetmény** Library Cluj

Az aradi Csanádi Gazdasági Takarékpénztár r. t. ismétlen felkéri a betéteseit, hogy az idő előrehaladottsága folytán sürgösen, de legkésőbb f. hó 15-éig saját jól felfogott érdekükben az intézet helyiségében betétkönyvükkel megjelenni skiveskedjenek a mezőgazdasági és városi adósságok szabályozásáról szóló törvény 52. paragrafusában foglalt egyezség megkötése végett, miután az idő előrehaladottsága folytán az intézet most már kénytelen lesz a betéteseknek fizetendő kvóta megállapítása végett a törvényben megjelölt bizottságot igénybe venni.

Ezuttal utóljára intézünk felhívást betevőinkhez és ennél fogva leszögezni kívánjuk azt, hogy mi mindent elkövettünk az irányban, hogy betéteseink figyelmét felhívjuk arra, hogy az egyezség megkötésével első sorban saját érdeküket szolgálják, ha tehát utólag kedvezőtlenebb elbánásban lesz részük, úgy azt saját magatartásuk eredményének tulajdonítsák.

Megjegyezzük, hogy az egyezségi ajánlat alapját képező számbeli adatok az az iránt érdeklő betéteseknek mint eddig, ez után is rendelkezésükre állanak.

Arad-Csanádi Gazdasági Takarékpénztár R. T.

Menekülés a sülyedő hajóról

Aradiak tömeges letelepedése Timișoarán

(A r a d.) Barátok, ismeörsök jólismert, kedves arca tünik el szemünk előtt. Szinte észre se vesszük, hogy hiányoznak a mindennapi életünkből. Csak akkor eszmélünk rá, hogy ezeket a jobbára értékes és produktív embereket a mi egyre sorvadó Aradunk elvesztette, ha a szomszédos Timișoarán dolgunk akad és korzó idején végigsétálunk a Lloyd-soron és a többi forgalmas utakon. Lépten-nyomon ismerős aradiakkal, most már volt aradiakkal találkozunk, akik elmenekültek Aradról, bevándoroltak a szomszédos Timișoarára, ahol nagyobbak a kereseti lehetőségek, tágasabb a tér az érvényesülésre, ahol még van élet és gazdasági vérkeringés, ahol tehetőséggel, szorgalommal, rátermetséggel és tőkével meglehetősen lehet érvényesülni.

Sétáljunk csak végig a Lloyd-soron. Ki az a hatalmas termetű, finoman mosolygó, rokonszenves arcu pap, akit annyian a legnagyobb tisztelettel megsüvegelnek? Ki volna más, mint Metzger Márton, a köztisztletnek örvendő apátur aki éveke ezelőtt az aradi róm. kath. leányinternátus igazgatója volt. Most már teljesen timișoarai polgárrá lett.

És milyen ismerős az a gyönyörű, feketeszemű, kreolos arcu ^{Bánszóny / Czirahiszénrez / Tamasdan} Otti, aki két évvel ezelőtt Miss Arad volt. Most már Krauszer Bélánénak hívják és timișoarai asszony lett belőle. Pap Jenő főügyész még nem szokta meg teljesen a Bánság fővárosát. Még a szive visszahuz Aradhoz, ahol nemcsak a jogásztársadalom, de a nagy közönség is tisztelte és becsülte a rokonszenves nagyképzettségű törvényszéki bírót. Dr. Köpf Kálmán ny. pénzügyi főtanácsos, a jeles zeneszt már olyannak számít Timișoarán, mintha ott született volna. Ugyanez áll Stanity György utépitő-vállalkozóra is, aki másfél évtizede lakik a Béga-parti metropoliban.

Nemrég lett timișoarai lakos Róth Zsigmond volt aradi bankigazgató és vállalkozó. Aradon likvidálta minden ingó és ingatlan vagyonát, átköltözött Timișoarára saját villájába és most magánzó. Ugyanezt teszi Kepes I.

Van-Houten-Cacao

a legegészségesebb ital gyermekeknek
és felnötteknek!

volt gyógyszerész, az aradi Azurol-gyár volt társtulajdonosa, akit rokoni kötelek fűznek új lakóhelyéhez, amennyiben leányai timișoarai nagykereskedőkhöz mentek nőül.

Állunk a Lloyd-kávéház előtt. Gyönyörű autó áll meg, amelyből hatalmas termetű, joviális arcú ur száll ki. Hiszen ez Mayer Richárd volt aradi/festékkereskedő, az aradiak kedvelt Ricsije. Most a timișoarai Romanil festékárú r. t. igazgatója. Az elszármazott aradiak közül talán ő az egyedüli, aki minden héten legalább egyszer átjön Aradra, ahol barátai és ismerősei kitörő örömmel fogadják.

Kikkel lehet még találkozni, akik elpártoltak Aradtól? A bankszakmákból Fülöp Bélával, aki az aradi Erdélyi Hitelbank főtisztviselője volt. Most a Societatea Bancara timișoarai fiókjának igazgatója. Az ő keze alatt Ritt Sándor. Barna István is Timișoarán lakik mint a Kontinental tisztviselője. Keppich István, dr. Keppich Jakab aradi orvos fia, a Bârzava aradi mészgyár timișoarai képviselője. Dr. Kardos Géza, az aradi gyermekmenhely volt igazgató-főorvosa néhány éve emigrált Aradról. Timișoarán telepedtek le: Kotzander Ignác fakereskedő, Kálmán Samu tanár, Szende Artur [a megszűnt Maromrosch-bank aradi fiókjának egykori cégvezetője, aki most a Discom timișoarai fiókjának főtisztviselője.

Találkozni lehet Fenyves Károly műépítésszel, dr. Schusztér Ödön ügyvéddel, aki Amerikából visszajövet a Béga partján kötött ki, továbbá Miskovics István grafikkussal, Orbán István volt tanárral, butorkereskedővel, Verbos butorkereskedővel, Hanzu Nesztor volt aradi droguistával, most régiségkereskedővel, Gárdos Sándor volt aradi szerkesztővel, Vámos Antallal, a kismalmosok szövetségének főtitkárával.

Hosszu névsort lehetne összeállítani azokról a volt aradiakról, akik elmenekültek ebből a sorvadó, haldokló városból a Bánság eleven, lüktető metropolisába, ahol valamennyien vitték valamire. Ha megkérdezed őket, mint megy a sorsuk, a legtöbbjéte ezt a választ hallod:
— Bárcsak előbb jöttem volna el Aradról!

Ez aztán eléggé jellemző válasz!

A T E R M É S Z E T E S K Ö L N I V I Z

S P O R T L A D Y

üdit, frissit, hűsit.

Sportnál,
táncnál,
autón,
vonaton

nélkülözhetetlen.

HEL-LA laboratórium gyártmánya. Dr. J. Reichel & Co.

Tehetetlen

az oradeai rendőrség a félmillió rablás ügyében. — Országszerte körözik a gyanúsított Grosz Ákost. — Fuchs Ákos zavaros vallomása, misztikus bemondásai megnehezítik a nyomozás munkáját

(Oradea.) Mintha fátum kísérné a rendőrség munkáját, az utolsó pillanatban, amikor már minden remény megvolt arra, hogy a Fuchs Béla lakásán, elkövetett félmillió lejes rablás tetteseit kézrekerítik,

egyik pillanatról a másikra felborult minden.

Mindazok, akik kellő figyelemmel kísérték a rendőrség lelkes munkáját, meg kell, hogy állapítsák, hogy nem a testületben van a hiba, hanem az ügy maga annyira bonyolult, oly sok misztikum lappang mögötte, hogy Sherlock Holmesnek sem tudnának eredményt elérni, a véletlen jótékony közreműködése nélkül.

A rendőrség az első perctől kezdve bizonyos kétkedéssel kezdte meg a munkáját. Határozottan ez volt a közvélemény felfogása is, pedig amint a későbbi nyomozások igazolták

Fuchs Béla lakásán tényleg rablók jártak és ma már az sem vitás, hogy a félmillió lejt ki is vették a kasszából.

Számos nem várt körülmény akadályozta a rendőri nyomozókat eredményes munkájukban. Az első izgalmas órákban maga az áldozat: Fuchs Béla sem tudta úgy elmondani a rablás történetét és lefolyását, mint ahogy azt a nyomozás érdekei megkívánták volna. A gyenge fizikumú, a legkisebb nesztől is megriadó fiatal olajkereskedő napok mulva sem tudott pontosan visszaemlékezni a rablótámadás részleteire és minden csak egy magas, szőke, elegáns szürkeruhás fiatalemberről beszélt, akihez hasonló ebben a városban is járkal legalább néhány száz.

A legfontosabb adatokat az a cselédleány szolgáltatta a rendőrségnek, akl az ablakból látta a becsengető szürke ruhás férfit.

Ennek a lánynak a vallomása is különösen az első napokban egészen zavaros volt. Előbb két fiatalemberről beszélt, majd azt mondta később, hogy hárman voltak a rablók. Mindenesetre ez már valami pozitívum volt és a rendőrség ezen a nyomon elindulva,

kereste, hajszolta a vakmerő rablókat.

Később Fuchs Béla közölte a rendőrséggel, hogy itt tartozkodó aposa, előkelő tokaji szőlőbirtokos és bank-

igazgató, az általa adott pontos személyleírás alapján kijelentette, hogy

a rablótámadás elkövetője nem lehetett senki más mint Grosz Ákos elzüllött gyógyszerészsegéd.

Ezt a feltevést számos más adat is erősen alátámasztotta. A rendőrség ugyanis a Fuchs Béla által előadottakból arra a határozott meggyőződésre jutott, hogy

a rablótámadás szereplői nem professzionista egyének voltak, hanem erre az egy alkalomra összeállt három tagu társaság.

A rendőrségnek ugyanis már kellő praxsisa van az ilyen ügyekben. A rablótámadás tettesei, ha bemennek egy lakásba, legelső feladatuk, hogy

az ott tartózkodó egyént leütik, száját betömik, összekötözik, egyszóval annyira ártalmatlanná teszik, hogy dolgukat nyugodtan végezhessek.

Fuchs Béla esetében nem ez történt. A rablótámadás egyik tetese tényleg megütötte egy kicsit Fuchs Bélát, egy gombot is leszakított a kabátjáról, de nem bántak el úgy vele, mint ahogy azt kellő gyakorlattal rendelkező, mondhatni rutinos rablók szokták elvégezni.

Bár a nyomozó közegeknek pontos személyleírásuk volt az állítólagos tettes, Grosz Ákos személyéről és a vidéki városok hatóságai mindenben támogatták az itteni rendőrség nyomozóit,

nem sikerült nyomára bukkanni a veszedelmes kalandornak.

Sajnos, kénytelenek vagyunk megállapítani, hogy a Fuchs Béla elleni rablás ügyében a rendőri nyomozás holtpontra jutott és ha csak valami véletlen közbe nem játszik, egészen kétséges, hogy lesz-e ezek után egyáltalában eredmény.

Grosz Ákost egyébként országszerte körözik.

e p

Szeptember 22.

Szeptember 22.

Maróth Annie

**zongora és előadó-estje
a Minorita Kulturházban.**

A koncert keretében
szabadelőadással szerepel

Markovits Rodion, a kiváló író.

Jegyek olcsó árban Sándor Ferenc könyvkereskedésében

»Mindent a vevőért!«

jelszó alatt az eladás magas iskoláját kell elvégezzék Bécsben a kereske- delmi alkalmazottak

(Az Agge reklámpropaganda vállalat bécsi tudósítása).

Színhely a bécsi kereskedelmi akadémia előrusítási tanfolyama. Ennek legérdekesebb része az ugynevezett gyakorlóüzlet, amelyben mindössze egy előrusítóasztal van néhány üres dobozzal, pakolópapírral és zsineggel, aztán egy kasszával, amely éppen olyan üres, mintha rendes boltban állana. Az előrusítás igen fontos tantárgy. A tanfolyam vezetője rászól az egyik növendékre:

— Matild kisasszony, maga most egy idős hölgyet játszik, aki nagyon igényes és elkényeztetett. Ön most belép egy diszműáruboltba és kiegészítést akar vásárolni. De semmi sem tetszik. Ön nagyon rosszkedvű és így szekáns is. Maga, Kató kisasszony pedig az előrusító kisasszony szerepét játsza el. Legyen nagyon kedves, sohase szabad észrevenni magán, hogy fáradt, vagy ingerült. Legjobb, ha mindig mosolyog egy kissé. Ez nagyon jól áll magának. Igyekeznie kell, hogy a vásárlónak minden kívánságát eltalálja. Ha valamivel nincsen tisztában, úgy halkan és tapintatosan kérdezi a vevőt a kívánságai felől. Tehát szabad kérnem kisasszonyok.

A szöke, Bécsi Matild az idős hölgy szerepében méltóságteljesen lép be a diszműáru kereskedésébe, vagyis a tanfolyam gyakorlóboltjába. Hanyagul köszön:

— Jóreggelt.

— Mivel szolgálhatok? kérdezi Kató kisasszony és lekötelezően mosolyog.

A tanfolyamvezető közbeszól:

— Kisasszony, ne mosolyogjon olyan görcsösen. Nem szabad magán meglátszani, hogy a mosolygás erőszakolt. Mosolyogjon olyan kényszer nélkül, mint amikor a vőlegénye valami szép frázist mond. Tehát mégegyszer, ha szabad kérnem.

— Mivel szolgálhatok a nagyságos asszonynak?

Matild kisasszony, aki most a vevő, nemcsak szeszélyes, hanem igényes is. Az imaginárius kiegészítések közül egyik sem nyeri meg tetszését.

— Ez a kiegészítés nem illik a ruhámhoz — mondja. — Ez se: Ez talán még igen. De nem. Ez már nem modern. Igazán érdekes, hogy nincs maguknak megfelelő portékájuk. Tegnap láttam a barátnőmnél egy igen megfelelő táskát.

Kató kisasszony fáradhatatlanul kínálja az árukat:

— Még nagy a választékunk, nagyságos asszonyom, bizonyára megmegtöltatik elégedve lenni. Itt van például egy elragadó darab. A legmelegebben ajánlhatom. A fiatalabb hölgyek igen vásárolják.

A tanfolyamvezető megint közbeszól:

— Ezt igen jól csinálta. A fiatal hölgyekre vonatkozó megjegyzése

nagyszerű sakkhuzás volt. Igazán kíváncsi vagyok, vajjon lépremegye-e a vevő?

— Ez a kis táska igen csinos — jegyzi meg Matild kisasszony. — De nagyon drága.

És újból megkezdődik a szeszélyeskedés és alkudozás. Az elárúsító kisasszony egymásután hozza az újabb portékát és mindegyik darabot a legszívélyesebb mosoly kíséretében dicsér. Matild kisasszony azonban egyre blazirtabb lesz, ócsáról és lekritizál. Ez a játék órák hosszat is eltartana, ha a tanfolyamvezető hirtelen végét nem veti:

— Köszönöm kisasszonyok, elég volt. Meg vagyok önökkel elégedve. Elmondja ezután, hogy a legfontosabb az egyéni kiszolgálás. *Minden vevő jogot formálhat ahoz, hogy tekintetbe vegyék a bogarait és egyéb tulajdonságait.*

A vevő azt akarja, hogy ne mint egy számot kezeljék, hanem mint személyiséget. Az elárúsítók példát vehetnek a bécsi kávéházak és éttermek pincéreitől. A pincér tanulmányozza a vendégét és nem elégszik meg azzal, hogy a feladott rendelést sablonosan elintézzé, hanem valóságos művészettel szolgálja ki a vendégét. Minden vendéget más-ként szolgálnak ki és minden vendég beképzelteti magának, hogy kizárólag ő az egész üzem középpontja, amely köré mindenki igazodik. Aki ezt a művészetet nem érti, nem is igazi bécsi pincér. Ugyanez áll az elárúsítókra. A férfi vagy nő, aki belép a boltba, ebben a pillanatban átváltozik vevővé, tehát személyiség lesz, amelynek a mostani gazdasági válságban igen nagy a becse és értéke és éppen ezért keztyűs kézzel kell bánni vele. Az igyekezet természetesen nem szabad nagyon elárulni, mert ezzel a vevőt lehangolják. Van olyan vevő, aki ideges lesz, ha a kiszolgáló kisasszony körülötte ugrál, és leolvashatja az arcáról a félelmet, hogy hátha nem vásárol majd semmit. A vevő és elárúsító között meg kell lenni a kontaktusnak. Például, ha káé-boltba jön valaki, igen jó hatást tesz, ha a kiszolgáló megkínálja egy kis csésze mokkal, természetesen abból a fajtából, amelyet forgalomba akar hozni. Vásárlási kényszer nincs ugyan, de a legtöbb ember resteli magát, hogy ingyen fogadott el valamit és inkább vásárol egy csekélységet, amire nincs is szüksége.

Most megkérdezi az egyik férfihallgatót, melyik azok a hatásos eszközök, amelyekkel a modern áruházak dolgoznak? A kérdezett így felel:

— A fősulyt arra kell helyezni, hogy a hölgyek részére, akik felkeresik az áruházat, az ott tartózkodást a lehető legkellemesebbé tegyük.

Most más kérdés következik az egyik kisasszonyhoz:

— Mire lehetünk elkészülve, ha egy hölgy végre hosszas keresgélés után megvásárolt egy kalapot?

A halgatónók közül csupán egy tud megfelelni erre a kérdésre ekképen:

— El lehetünk rá készülve, hogy a hölgy másnap kicseréli a kalapot, mert nem tetszik a férjének.

**Amikor a kereskedő pihen, helyette
a reklám dolgozik.**

Vanderbilt

— És ilyen esetben miként kell az elárusítónőnek viselkednie?

— Minden további nélkül ki kell cserélnie a kalapot. Az arcán nem szabad látszania a legkisebb haragnak sem, mert nincs hathatóssabb mód a vevők elriasztására, mint a barátságtalan kiszolgálás. A legszolidabb áru, a legolcsóbb árak, a legfényesebb kirakatok és a legrefináltabb reklámtrükkök mind hiábavalók, ha a kiszolgáló személyzetben nincs meg a természetes kedvesség és alkalmazkodó képesség.

Igy tanítják az elárusítást a bécsi kereskedelmi akadémián és ezért van az, hogy az osztrák fővárosban oly szeretetreméltóak az elárusítók úgy a női, mint a férfi nemben.

Uj vegyészeti vállalkozás Aradon. Az évek óta dúló gazdasági válság közepette uj vállalkozással gazdagodott rövid idővel ezelőtt Arad városa. Talán jeladás akar ez az uj vállalkozás lenni abban az irányban, hogy a krízis a vége felé közeledik és hogy a vállalkozó szellem feltámadóban van.

Ez az uj vállalat a „**Hella**” vegyészeti laboratórium, dr. J. Reichel & Co., Arad, str. Eminescu 27, amely dr. Reichel vegyész-mérnök és Probst Endre gyógyszerész vezetése alatt áll.

A laboratórium termékei közül elsősorban a természetes kölnivizet akarjuk megemliteni, amelyet a laboratórium **Sportlady** név alatt hozott forgalomba. Ez a kölniviz, amely nevét teljes joggal viseli, kiváló gyártmány, amely a testet és arcot hűsíti, frissíti és általában rendkívül üdítő hatást gyakorol. Nagy olajtartalmánál fogva azt lehet mondani, hogy a **Sportlady** kölniviz sporthölgyek részére, azután vonaton, autón, utazásnál stb. egyenesen nélkülözhetetlen.

A rozsdavédőfestékek, amelyeknek a laboratórium a **Hellonium** nevet adta, nagy hiányt töltenek ki, mert országunkban ilyen minőségű rozsdavédőfestékek még nem kerültek piacra. A **Hellonium** rozsdavédőfestékek minden színben kaphatók.

A további gyártmányok közül megemlítjük még a kitűnő **Brillant** suroló- és tisztítóport, a **Superol** fémtisztítót, a **Hellazol** kitűnő minőségű duplakékitőt, valamint a **Solidazol** név alatt forgalomba hozott kékitőt, szilárd (kocka) formában. Mindezek a háztartási cikkek kitűnő minőségűek és olcsók, amelyek Aradon és más városokban is minden üzletben kaphatók. Egy háztartásból sem szabad hiányozniok ezeknek a kiváló gyártmányoknak.

Ha még megemlítjük, hogy a saját termékeken kívül a **Hella** vegyészeti laboratórium néhány értékes külföldi képviselőletet aknáz ki, láthatjuk, milyen fontosságra tehet szert ez az uj vállalkozás. (x)

Műjég állandóan REUSZ jéggyárban

Egy aradi napilap

kacsavadászaton agyonlőtte báró Haán Ödönt

(A r a d.) Augusztus hónap végén a bécsi náci-puccs utórezgéseként letartóztatták az osztrák nagynémet-párt vezetőit, mert kiderült róluk, hogy ha nem is közvetlenül vettek részt a horogkeresztesek véres puccs-kísérletében, de tudtak a tervezett államcsinyről, sőt támogatták is az osztrák horogkereszteseket. Neves osztrák politikusok, köztük egy volt miniszter is lakat alá került. A letartóztatott politikusok között volt báró Haán Edmund is.

Ezt a hírt természetesen megkapták az erdélyi lapok, amelyeknek tulnyomó többsége regisztrálta az eseményt, amely nem is keltett különösebb feltűnést ebben a szenzációkban gazdag világban.

Akadtt azonban egy aradi napilap, amely névalírási különriportban, hangzatos címekkel helyi szenzációvá fujta fel báró Haán Edmund letartóztatását.

És ezzel a különriportjával elkövette lelkiismeretlenségnek, felületességnek, szenzációhajhászásnak és félrevezetésnek iskola-példáját. Mert mi történt? A szűkszavu jelentés vétele után kedvelt reggeli lapunk kisütötte, hogy Edmund magyarul Ödön. Már pedig egy báró Haán Ödön nevű banktisztviselő évekkel ezelőtt az egyik aradi bank kötelékében működött. Nosza kész volt a helyi szenzáció. Anélkül, hogy utánajártak volna a dolognak, megírták, hogy a Bécsben letartóztatott báró Haán Edmund nem más, mint az Aradról már régebben elkerült báró Haán Ödön, akire Ara duriköreiben még sokan emlékeznek. Színes feltalálásban elmondotta a cikk, hogy báró Haán Ödön innen Oradeára, a Maromorosch-bankhoz került, majd ennek bukása után Clujra költözött és innen Bécsbe ment, ahol most ime horogkeresztes-üzelmek miatt rndörkézre került.

Nekünk már eleve gyanus volt, hogy az Aradon általános szimpatianak örvendő kellemes, modern, halkszavu banktisztviselő felcsapott volna náci-agitátornak. Aradon senki sem ismerte olyannak, mint aki képes lenne pártpolitikai mozgalmakban tevékenyen, sőt tultevékenyen résztvenni. Aradon pontos és pedáns tisztviselő volt, szabadidejében pedig néhány előkelő barátjával nagyon is szolid passzióknak hódolt.

Hosszas utánjárás után sikerült megtudnunk, hogy báró Haán Ödön, már mint a volt aradi banktisztviselő és nem az, akit Bécsben letartóztattak, Bucureştiben lakik. Ide is írjuk a pontos címét, hogy barátai és ismerősei esetleg felkereshessék a riporter lelkiismeretlenség áldozatát.

**Báró Haán Ödön található Bucureștiben a Calea
Victoriei 101. szám alatt, ahol egy kereskedelmi
ügynökségen dolgozik.**

Báró Haán Ödön lapunk szerkesztőjéhez irt levelében maga cáfolja meg a hirt, hogy őt tartóztatták le Bécsben náci-propaganda miatt. Levelét itt közöljük:

Kedves bardtom!

Szívélyes hangu leveled igen jólesett, mert amellett bizonyít, hogy kedves aradi ismerőseim nem felejtettek el. Annál nagyobb meglepetés számomra az egyik aradi napilapnak személyemmel kapcsolatos hiraddsa. Tartozom kijelenteni, hogy

1931 óta színét se láttam Bécsnek és azóta egyáltalán nem jártam Ausztriában, hanem Bucureștiben dolgozom.

Sem román, sem osztrák politikával nem foglalkozom és eddig egész életemben nem voltam letartóztatva. Itt fátális névcsere történhetett, mert azt csak nem lehet elképzelni, hogy valaki, akit augusztus 30-án Bécsben hitlerista mozgalom miatt letartóztattak, nem is két hét múlva Bucureștiben szabadlábon legyen. A leghatározottabban kijelentem, hogy nem vagyok azonos azzal a báró Haánnal, akit Bécsben horogkeresztes üzelmek miatt lefoglak. Természetesen a lap ellen megindítom a bírói eljárást. Fogad kérlek nagyrabecsülésem kifejezését...

Ebből az esetből az a tanulság, hogy egy komoly napilapnak lelkiismeretesnek kell eljárnia, ha emberek életéről, sorsáról, becsületéről közöl tudósítást.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Lóránt-alapítvány a Szeretet-házban

(A r a d.) Lapunk legutóbbi számában megírtuk, hogy néhai Lóránt Emánuel baráti mozgalmat indítottak, amelynek az a célja, hogy ennek a nemes szívű ember-barátnak az emlékéit méltóképen megőrkítsék. Többféle terv merült fel, hogy Lóránt Emánuel vezérigazgató neve el ne homályosuljon, míg végre abban történt megállapodás, hogy adakozás útján olyan alapot létesítenek, amely leginkább megfelel a célnak és amely azt az intenciót szolgálja, amelyet Loránt Emánuel életében tőle telhetőleg igyekezett valóra váltani és ez: előregedett szegény emberek megsegítése.

A terv az, hogy barátok, ismerősök és tisztelők körében gyűjtés indul meg egy örök időkre szóló ágy alapítására az aradi Szeretet-házban. Loránt Emánuel, különben is szíven viselte ennek a páratlanul álló emberbaráti intézménynek a sorsát és minden évben jelentős összeggel támogatta az öreg szegénységnek ezt a mentsvárát. Egyébként maga is foglalkozott azzal a tervvel, hogy ágy-alapítványt létesít, de kedvenc eszméjének megvalósítását korán bekövetkező tragikus halála megakadályozta. Azok, akik igen közelről ismerték Loránt Emánuel, valóban az ő intenciói szerint cselekednek, amikor nevére ágy-alapítványt akarnak létesíteni.

Bizonyos, hogy a szép mozgalom megfelelő eredménnyel is fog járni annál is inkább, mert multkori híradásunk után máris jelentős érdeklődés nyilvánult meg a mozgalom iránt.

Károly király

szerepe az ország kulturális fejlődésében

(București.) Alkalmunk volt beszélgetést folytatni Cioculescu Radu-val, a királyi kulturális alapítvány titkárával, aki Románia kulturális fejlődéséről a következőket mondotta:

— Ófelsége Károly király kezdeményezésére nemrég oly intézmény létesült, amely hatalmas kultur-propagandát fog kifejteni.

Ófelsége ugyanis megalapította a királyi alapítványok vezér-titkárságát, amelynek az a feladata, hogy a különböző királyi alapítványokat egyesítse és egységesen vezesse.

Ezeknek a kulturális intézményeknek alapítása a mult század kilencvenes éveire esik. I. Károly király óhajára ugyanis életbelépett a bucareștii egyetemi alapítván és ennek köszönhető, hogy megalakult az egyetemi könyvtár.

Több mint 800 ezer kötetből áll, köztük sok értékes könyv, kézirat és első kiadás.

Néhai I. Ferdinánd király is magánvagyonának tekintélyes részét ilyen alapítvány létesítésére fordította. Iassyban, az ottani egyetem mellett természettudományi és közgazdasági intézetet létesített. Atyja példáját követve még mint trónörökös. Ófelsége is létesített ilyen kultur-propagandát szolgáló intézményt, amelyet tiszteletére „Carol trónörökös-alapítvány”-nak neveztek el.

— 1930-ban történt trónralépése után Ófelségének egyik legfőbb törekvése az volt, hogy ezt a munkát továbbfejlessze. Akkoriban két újabb intézmény vetette meg alapjait. Ebben a keretben alapították az „Albina” című népszerű formában megírt hetilapot, amely a nagytömegek felvilágosítását szolgálja. Ez a hetilap 35 ezer példányban jelenik meg. Az alapítvány ezenkívül minden nyáron diák-csapatokat szerel fel. A diákokat vidékre küldik, hogy praktikus oktatásban is részük legyen. Így azután fiatal orvostöndékek, technológusok, jogászok kénytelenek primitív kórházakban, illetve vidéki járásbíróságoknál praktizálni, hogy eszlajátítsák a gyakorlati tudást.

— Ennek az alapítványnak köszönhető, hogy fiatal írók támogatásban részesülnek. Az „Energia” című könyvtárban már egész jelentős irodalmi műveket gyűjthettünk össze. Jakab Wassermann, Lawrence, Stauley, Main, Gerbaud, René Bazin és mások művei kerülnek itt kiadásra nagyszerű fordításban. A román írói alapítvány tette lehetővé, hogy egy Wagner-életrajz kiadásra került és hogy

a halhatatlan magyar költőnek, Maddch Imrénének műve, az „Ember tragédiája” román nyelven megjelenik.

Működik még ezenkívül filozófia szemniárium és egyéb szellemi intézmény.

— Hogy ezek a különféle kulturális alapítványok egységes vezetés alá kerüljenek, létesült a vezértitkárság. Ennek élén Ófelsége szárnysegédje, Condiescu tábornok áll, aki mint író is jóhírnévnek örvend. Ez a titkárság intézi a zenei ügyeket is. Hozzátartozik a Georgescu

főzeneigazgató vezetése alatt álló filharmónikusok technikai igazgatása. A zenekar 85 tagból áll. Ezekkel a muzsikussal alkalmasan világhírű dirigensek is működtek. mint Clemens Krauss, Félix Weingartner és mások. Valamennyien a legnagyobb elismeréssel nyilatkoztak művészeink tudásáról.

— Végül meg kell említenem, hogy ez az alapítvány adja ki a „Revista Fundațiilor Regale” című irodalmi folyóiratot, amelynek én vagyok a szerkesztője. A legkiválóbb román írók a folyóirat munkatársai. Az irodalom, zene és filozófia minden ágát megbeszéli a folyóirat hasábjain. A vezető-bizottságban helyet foglalnak Goga Octavian, Costachescu volt miniszter és Simionescu tanár.

— Ófelsége a legmelegebb érdeklődéssel kíséri az ő legfelsőbb vezetése alatt álló kulturális alapítványok működését. Az uralkodó példája az egész országban élénk követésre talál és így ez a szellemi intézmény el fogja érni kitűzött célját: hogy a kulturát a nép közkincsévé tegye.

Kormány rendelet

a belföldi ipar nagyobb örömére

(Timișoara.) A belföldi gyáripár már régóta követeli a mindenkor kormánytól, hogy szorítsa meg a külföldi gépek behozatalát, mert a gépimport olyan arányokat kezdett öltetni, amelyek különösen egyes termelési ágakban igen túlzottaknak látszanak. A gyáripár ezzel szeretné elejét venni annak, hogy újabb gyárak létesüljenek és veszélyeztessék az immár javulni kezdő piacot.

Az ipar- és kereskedelemügyi minisztérium most azután komolyan foglalkozik az ipari gépek behozatalának megszigorításával. A kérdés tisztázására érdekében megkezdte az adatgyűjtést és kiderült, hogy elmúlt évben több mint 900 millió lei értékű új gépet hoztak be Romániába. Ez horribilliss összeg. És indokolt is a gépimport megszorítása. Indokolt azért is, mert az utóbbi időben éppen a behozatali nehézségek miatt már belföldön is kezdenek gyártani egyes ipari gépeket és a kontingentálás megszorításával a belföldi gépgyártásban fellendülés várható.

Vigyázni kell azonban, hogy egy generális tiltó rendelkezéssel a kormány tul ne lőjjön a célon és bizonyos ipari ágakat tönkre ne tegyen a géphozatali tilalommal. Igen helyes, sőt

kívánatos, hogy a meglevő gyáripár, védelmében a kormány megszorító intézkedéseket tegyen, de csak olyan gépek behozatalát tiltsa meg, amelyeket a belföldi gépgyártás is elő tud állítani.

De már finom művű precíziós gépeknek vagy nyomdai gépeknek (szedőgép, rotációsgép) behozatalát meg kellene könnyíteni, nem pedig megszorítani vagy egyáltalán betiltani.

Timișoara-i problémák:

köteles-e a megcsalt férj párbajozni vagy sem?

(Timișoara.) Engedje meg igen tisztelt Szerkesztő Ur, hogy szóvá tegyem a modern ember és a párbaj problémáját. Aktualitást ad a kérdésnek nemcsak a legutóbbi bucureștii konkrét eset, amikor a sértett fél olyan súlyosan megsebesült, hogy majd belehalt sérüléseibe, hanem a magam keservesen szomorú esetem is.

Érettségizett tisztviselő-ember vagyok és mint ilyenek, azt az ósdi, de sok helyen még mindig érvényre jutó felfogást kellene vallanom, hogy a becsületemen esett szégyenteljes foltot fegyverrel kell lemosni. És még sincs kedvem megverekedni ellenfelemmel, azt azonban megtorolnám, ha valaki emiatt azzal a váddal illetve, hogy gávéa vagyok.

Az én esetem röviden a következő:

A feleségem megcsalt egyik hivatalnok-társammal.

Mint már ilyenkor történni szokás, a jóbarátok tettek rá figyelmessé és sikerült is kettőjüket tettenérni. Egyébként is egyikük sem tett kísérletet rá, hogy letagadja a házasságtörés kétségtelen tényét. Kollegám, aki lábbal tiporta férji becsületemet, kijelentette, hogy „rendelkezésemre áll”. Én erre azt válaszoltam, hogy feleségem elvesztése után

semmi kedvem sincs ahhoz, hogy kockára tegyem az életemet,

esetleg csak az egészségemet veszélyeztessen, ha véletlenül ő jobban bánik a fegyverrel, mint én. Végül kijelenttem, hogy az ügyet annál is inkább bíróság elé viszem, mert semmi körülmények között sem folytatom hűtlen feleségemmel a házasságot. Ha azonban a feleségem csábítója úgy érzi, hogy kötelessége jóvátenni a hibát, úgy tegye ezt meg akként, hogy a

válás kimondása után vegye nőül feleségemet.

Ez a tényállás. Nem nagy ügy, nem is ritka. Nem is lett volna semmi baj, ha a feleségem és a szeretője el nem árulják a dolgot.

Nyilvánosságra került, hogy nem akartam meg- verekedni vetélytársammal.

— Az „AGGE“ hirdetési és reklámpropaganda vállalat erdélyi központja Aradon ezuton hozza szives tudomására ügyfeleinek, hogy bármilyen fizetést csak a központ által lepecsételt és szignált nyugta ellenében feljesítsenek, mert megbizottainknak ezt meghaladó jogaik nincsenek. -- »AGGE«.

Ezt onnan gondolom, hogy bizonyos körökben sokkalta hűvösebben fogadtak és ridegebben kezelnek, mint annak előtte. Sőt: egy barátom kereken ki is jelentette, hogy eljárásomat, amely szerinte „lehetetlen”, egyenesen rossz-szalja. Az lett volna a kötelességem, hogy provokáltassam azt az embert, aki megsértette a becsületesemet és kész is volt elégtételadásra.

Eszemágában sincs, hogy ezt a baráti tanácsot megfogadjam, de kíváncsi vagyok, mi a véleményük az esetről másoknak. Én azon a véleményen vagyok, hogy

a párbajnak az a formája, amelyet tőlem egyes társadalmi körök megkövetelnek, elavult és bár bár középkori örökség,

amelynek nincs többé helye a mi időnkben. Szeretném, ha valaki meg tudna győzni az ellenkezőjéről, de nem ám azal a közhellyel, hogy az ilyen esetben a párbaj „társadalmi szokás”, hanem álljon elő olyan érvekkel, amelyekkel a józan emberi értelmet meg is tudja győzni.

A Városi-kávéház reneszánsza

(A r a d.) Az aradi Városi-kávéház bejárata csukva. A hosszú és magas teremből kihordták a márvány-asztalokat, a székeket, a csillárokat. A butorzatot most festő-állványok és létrák alkotják. A fürge pincérek helyett szobafestők serénykednek, hogy díszessé varázsolják ezt a jobb sorsra érdemes lokált, amely valamikor találkozó-helye volt Arad legjobb társaságainak.

A munka, amely a lerongyolt és elkopott kávéházban folyik, biztató jel arra, hogy a Városi-kávéház hamarosan fel fog éledni halottaiból és megint kedvelt szórakozó-helye lesz a város polgárságának.

Szomorú sorsra jutott ez a régi kávéház az utóbbi években. Nemcsak a súlyos gazdasági válság, de a hozzá-nemértés is hozzájárult a leromláshoz. Az utóbbi időben már csak néhány törzsvendég lézengett a kongó helyi-ségben, amely este kilenc óra után már el is sötétült. Nem használt a jazz-muzsika, nem használtak életelixir-nek vélt trükkök, a beteg kimult végelgyengülésben.

Most új Városi-kávéház készül. Új bérlők ülnek bele: a Dácia-kávéház bérlői. Leipniker, Zsédey, Scheer első-rendű szakemberek, amit beigazoltak a Dácia felvirágoz-tatásával. Remélni merjük, hogy az ő vezetésük alatt az új Városi-kávéház tud fogja szárnyalni azt a régi Várost, amely kellemes emléke annyi sok aradi embernek.

**HIRDESSEN
az „ERDÉLYI ÉLET“-ben!**

Révész Ernő

Tárgul-muresi sorsjegy elárusító egyéni akciója megbukott Aradon

(Arad.) Azt a sok-sok ezer embert, aki szivszorongva várja az állami osztálysorsjáték főnyereményét vagy legalább is azt, hogy visszanyerje a pénzét, egy kis meglepetés érte a napokban. Az aradi sorsjegy-elárusítók közös nyilatkozatot tettek közé a napilapokban és ebben az érdekeltek tudomására adták, hogy

a nyereményeket csak szeptember hó 12-től kezdve fizetik ki.

Eddig ugyanis az volt a szokás, hogy a főelárusítók a feleikkel szemben előzékenyek voltak és a nyereményeket azonnal kifizették és nem várokoztatták őket két hétig.

Több oldalról fordultak hozzánk felvilágosításért, hogy mi ennek a változásnak az oka? Utánajártunk a dolognak és sikerült megállapítanunk, hogy ennek a jól-bevált rendszernek ily hirtelen megváltoztatása nem Aradról indult ki. Megtudtuk, hogy Révész Ernő tárgul-murși főelárusító körlevélben kérte fel a főelárusítókat, hogy a nyereményeket ne azonnal, hanem csak szeptember 12-től kezdve fizessék ki. Az bizonyos, hogy

a főelárusítók a nyereményeket nem kötelesek

BCU Cluj **azonnal kifizetni.** library Cluj

Az osztálysorsjáték szabályzata pontosan előírja, hogy mikor történik a nyeremények kifizetése. A főelárusítók, de főként az aradiak nem ragaszkodtak a szabályzatnak ehhez a részhez és

nemcsak előzékenységből, hanem reklámból is azonnal kifizették a nyeremény-összegeket.

Révész Ernőnek nyilván az volt az elgondolása, hogy a kifizetés kitolásával esetleg könnyebben lehet rávenni a nyerőt, hogy a még folyamathan levő játékban új sorsjeggyel résztvegyen. Valószínű, hogy más városokban is próbálkozott rábírni kollégáit az általa megindított egyéni akcióhoz való csatlakozásra. Konstatálnunk kell, azonban, hogy

sehol sem fogadták el Révész Ernő ötletét,

csupán Aradon. De itt is csak addig támogatták, amíg fel nem világosítottuk a Goldschmidt-bankház utján az aradi kollektotrokat, hogy a bevált rendszer megváltoztatásával

A reklám oda is jusson el, ahol a madár se jár.

éppen az ellenkezőjét fogják elérni, mint amit el akarnának érni. A közönség amugyis hajlamos a gyanúsításra és ha különösen a kisebb nyeremények tulajdonosai nem kapják meg azonnal a pénzt, azonnal csalással gyanúsítják vagy a bucureştii lottó-igazgatóságot, vagy a saját fő-elárusítóját, hogy már megkapta a pénzt, csak nem akarja kifizetni, mert spekulál vele.

Az aradi főelárusítók belátták, hogy maguk alatt vágják a fát és elidegenítik a közönséget az osztályorszájától, ha Révész Ernő egyéni akcióját támogatják. Uj-ból megtanácskozták tehát a kérdést és a megbeszélés eredményeként már a szeptember 2-án megjelent napilapokban a szerencsés nyerők tudomására hozták, hogy

a nyereményeket ismét azonnal kifizetik.

Nincs tehát baj a nyereményekkel. Akire rámosolyog a szerencse, annak nem kell két hétig várnia a pénzre. Megkapja azonnal. Nemcsak kisebb összeget fizetnek ki azonnal. Nagyobbat is. Csak nyerjen valaki. A sorsjegyével. A szerencsés sorsjegyével.

Fogorvos, mint detektív

(Cluj.) Ha valaki a fájós fogát kihuzatta, a fogorvos selyempapirba csomagolja és a páciens szépen hazaviheti. Bizonyos hüszkeséggel szokták mutogatni a kihuzott fogat, amely nem is olyan régen még kalapált, dühösen fáj, égett, sajogott és szurt. Szinte jóleső érzéssel szokták azután az ilyen fogat mellényzsebben hordani.

Valósággal forradalmi cselekmény, hogy egy bécsi orvos szakított ezzel a régi szokással. A kihuzott fogat nem adta oda sem selyempapirba csomagolva, sem csomagolás nélkül a páciensnek, hanem a munkaasztalára tette, ahol egész halomba szokott naponta gyűlni a sok kihuzott fog. Mikor azután este kiürült a várószoba és az orvos a zavartalan magányt élvezhette a rendelőjében, egyik fogat a másik után tartotta csipeszével a Bunzenlángba és elégette a valamikor oly nagy fájdalmakat okozó csontokat.

Felmerül a kérdés, mirevaló volt ez? Megnyugtadjuk az olvasót, nem máglya és nem misztikus kuruzslás céljából égette el a bécsi fogorvos a kihuzott fogakat, hanem tudományos kísérlet szempontjából. Arról van ugyanis szó, hogy az orvos tanulmányozni akarja, milyen hatással van a fogra a nagy hő. Érdekes megfigyeléseket tett. A frissen kihuzott fog a láng fölött úgy elrepedt, mint az üveg. Az egyik hamarabb, a másik valamivel később. Sok függ a fog korától és állapotától. Ha azonban a fogakat olvasztótégelyben tartják a láng fölött, akkor lassanként elszenesednek, előbb azonban megrepednek és a fog-zománc lepattogzik.

Az ember azt hiszi, hogy ennek a vizsgálódásnak

nincs semmi gyakorlati célja. Pedig van. Igen fontos probléma megoldása van ezzel az eljárással összefüggésben. Ezzel az eljárással igyekeznek felismerni elszenesedett és elrothadt emberi testeket a fogakról.

Hatalmas színházéjegések után az ismeretlen holttesteket már régebben is a fogak révén identifikálták. A plombált fogak tulnyomó részben épek maradtak. A fogak révén azt is meg lehet ily módon állapítani, hogy ki milyen foglalkozást üzött, milyen vegyi szerekkel dolgozott, amelyek a fogakon bizonyos elváltozásokat szoktak előidézni, sőt azt is meg lehet állapítani, hogy az illető balkezes volt. A fogak révén annál is inkább meg lehet állapítani egy holttest azonosságát, mert a fogak nagyon sokáig állnak ellent az enyészetnek. Az egyiptomi mumiák és a történelemelőtti korokból fennmaradt emberi csontvázak fogai épségben maradtak.

A történelemben számos eset van, amikor holtakat kizárólag a fogakról lehet felismerni.

A legérdekesebb IV. Napoleon, vagyis Lulu herceg esete, aki az afrikai Natal tartományban a lázongó bennszülöttek ellen indított harcban a vadak kezébe került, aki azután felismerehetetlenségig szétmarcangolták. Nagyon nehezen lehetett agnoszkálni, mert az arc egyrésze és ajkak hiányoztak. Csak a fogorvosok tudták megállapítani, hogy a szörnyen megcsonkított holttest a hercegé. Az agnoszkálás a fogak aranytömítésével történt. A párizsi Nagy Opera égése alkalmával az aleçoni hercegnő is elpusztult. A teste teljesen elszenesedett, a lábai hiányoztak. Csupán a fogain látható jelek és a fogorvosok feljegyzései révén sikerült agnoszkálni a holttestet.

Igen gyakori eset, hogy a bűnügyi hatóságok igénybeveszik a fogorvost olyan esetekben, amikor valamelyik áldozat annyira szét van roncsolva, hogy nem lehet megállapítani a személyazonosságát. Ilyenkor a

fogorvos valóságos detektívmunkát végez

és a legtöbb esetben a hatóságok a fogorvos adatai alapján tudják kibogozni a rejtélyes bűnügy szálait és kerítik kézre a tettest. Igen érdekes a Cremieux-ügy. Az áldozat kezén harapás nyomait lehetett felfedezni. A gyanúsítottnak fogsoráról gipszlenyomatot vettek és összehasonlították a harapás nyomaival. A két nyom teljesen egyezett és ezek után a gyilkos nem is tagadott tovább. Igen fantasztikus egy pétervári gyilkosnak az elfogatása. Egy reggel egy előkelő bankárt meggyilkolva találták. A tettes cigaretta-szipkát felejtett a tett színhelyén. Erről tudták megállapítani, hogy ki gyilkolta meg a bankárt. Felső fogsorának tipikus lenyomata tökéletesen beleillett a szipkán talált harapási mélyedésekbe. Mint látható, a fogaknak alapos vizsgálata nem humbug, hanem komoly és értékes kísérlet bizonyos fontos dolgok megállapítására.

(dr. W. I.)

Vaskos disznóságok,

mint színházi élmény

(Oradea.) A mi színházunk szives, valóban szeretetre méltó házigazda, ami a vendégtársulatokat illeti. Akárki játszhat benne, akármit s akármilyen izléstelenség is el-elhangozhatik a rivaldája előtt. Pár évvel ezelőtt még finyásabb volt a mi színházunk, jobban megválogatta, hogy ki teheti be a lábát a színészfeljárónál. De ma. Ma nem válogat, diszére legyen mondva azoknak, akik hozzájárúnak, hogy a kulturának e nemes hajléka vásári izléstelenségeknél is odaadja a színpadát. A féltve őrzött oradeai színház nimbusza lassanként már csak egy drom lesz, amire legfeljebb fájó szívvel visszagondolunk. Cserebogár, sárga cserebogár...

Pár nappal ezelőtt egy Jódy Károly nevű, faluzó színigazgatónak adták oda néhány előadásra a színházat. Rettenetes volt. Sajnáljuk szegényeket, kenyeret akartak keresni. De azt már nem engedjük, hogy valaki összetévesse sorsukat az erdélyi magyar színészettel. Nem. Azért, mert színpadon játszanak, még nem érdemlik ki a kitüntetett általánosságát. Erről szó sincs.

„Cserebogár, sárga cserebogár”. Ezt az operettet játszották, óriási derűtség mellett. Már az uccán derülni lehetett, amikor az előadást hirdető röpcédula az ember kezébe került. Az operett címét szóról-szóra románra fordították: „Cărăbuș, galben cărăbuș”. Ugye, milyen hangulatos alföldi bús magyar cím: Cărăbuș, galben cărăbuș. Mintha az „ég önnel”-t „es brânnt mit ihnen”-re fordítaná valaki. De nem erről van szó. Hanem azokról a reprodukálhatatlan vaskos viccekről, amelyek még az utálatos Steinhardt-ot is megszegyenyítenek. Hogy az egyik komikus ur miket vagdosolt a primadonna fejéhez! Nahát! A tehetséges primadonna szegény, aki veszedelmesen hasonlított egy Juliska nevű, volt háztartásbeli alkalmazottunkhoz, néha levegő után kapkodott. A kis szubrett, aki szintén nagyon hasonlított valakire, ejnye, kire is?... na mindegy... Ő is láthatóan szégyellte magát a háttorzongató disznóságok hallatára. Mit mondjunk, az ügyeletes tűzoltó kifordult a foyerbe, nem bírta hallgatni a magas színházi kulturának e vehemens kitéréseit.

Csak a nők nem pirultak. Nekik borzasztóan tetszett. Ugy nevettek, hogy a szájukba repülhetett volna akadálytalanul a „Cărăbuș, galben cărăbuș”.

Fény a reklám ünneplő ruhája

— **Timișoara és vidéke.** Előfizetőink és hirdetőink szives figyelmét felhívjuk, hogy a jövőben kizárólag a központ által láttamozott nyugtákat honoráljanak, mert a rend kedvéért csak ilyen nyugtákat ismerhetünk el. Az ErdélyiÉleti kiadóhivatala.

Mindenről mindenkinek

Egy öreg könyvmoly emlékei a történelem, irodalom, művészet és a humor örökéletű birodalmáról. Az „Erdélyi Élet” eredeti rovata

Miért költözködnek a madarak?

(Timișoara.) Az a jelenség, hogy a hideg és mérsékelt égöv gazdag madárvilágnak egy része ősszel fölkerekedik és téli tartózkodás céljából melegebb vidékekre vándorol, majd tavasszal ismét visszaköltözik a régi lakóhelyére, ha itt újból kedvezőbbé válnak az életfeltételek — egyike az élő természet legcsodálatosabb jelenségeinek, amelyek még ma sincs kielégítő magyarázata.

Azt szoktuk mondani, hogy az ősztön viszi el és hozza vissza a madarat. De mi ez az ősztön? Hogyan keletkezett és alakult ki? És ha már megvan az ősztön, mi váltja ki belőle, mi lépteti működésbe olyan hirtelenül? Hiszen semmiféle állat nem gondol a jövőre, csak a pillanatnak él. A fecske májusban még bizonyosan nem gondol arra, hogy neki szeptemberben vagy októberben utra kell kelnie. Igaz, hogy nem is kell utlevélről, vizumról és valutáról gondoskodnia. De honnan tudja, hogy adott időben indulnia kell? Honnan tudja, hogy déli vidékre menjen, ahol új táplálék területre talál?

Ismétlem, egyelőre nincs válasz ezekre a kérdésekre, de nagyon érdekesek a tudomány nyomozásai is ebben az irányban, főleg, ha történeti szempontból tanulmányozuk őket.

A felfogások története

Azt hinné az ember, hogy Görögország melegebb földjén, ahol a tudomány a hajnalkorát érte, nem tudhattak a madarak költözködéséről. Mégis Aristoteles (Kr. e. 4. század) már részletesen foglalkozik a madarak költözködésével. Tud arról, hogy a daru Szkihia pusztaságairól a Nilus forrásvidékének mocsaraihoz költözik és ott költ. De tud a hattyu, a hariszmadar és a vadgalamb vándorlásáról is.

A sötét középkorban alig foglalkoztak a kérdéssel. Olaus Magnus 1555-ben irt kisebb munkát a fecskék vándorlásáról, de alig több tudással, mint amennyit egy mai parasztembernél is megtalálunk. Ellenben a 18. században már egész sereg megfigyelő akad, akik éveken át pontosan följegyzik az egyes vándormadarak őszi elvonulásának és tavaszi megérkezésének idejét.

Babonák

Az, hogy megkezdődtek a tudományos megfigyelések, nem volt akadálya annak, hogy még tanult fejekben is tovább kísérsenek a régi babonák, sőt újabbak termelődjenek. Így Londonban 1703-ban

**Reklám nélkül eddig csak pénzverdék
csináltak pénzt.**

Gladstone

egy nagyon furcsa könyvecske jelent meg, amelynek hosszú címéből csak ennyit közlünk: „Tanulmány a kérdés valószínű megoldásáról: honnan jön a gólya, a gerle, a daru és a fecske, honnan tudják és figyelik meg, hogy mikor kell jönniök?” A szerző nem írta ki a nevét, a könyvön csak ennyi áll: „Írta Egy Tudós és Kegyes Személy”. Később megállapították, hogy a szerző anglikán pap. Nos, a tiszteletes ur azt a „tudós” fölfogást bizonyítgatja, hogy a vándormadarak ősszel a holdba utaznak, ott töltik a telet, tavasszal aztán visszajönnek. Még azt is tudja, hogy az ut oda-vissza hatvan napig tart s ez idő alatt nincs szükségük táplálékra, mert a ritka éterben utaznak.

Sok furcsa babona fűződik ahhoz is, hogy egyes apró madarak egy éjszaka folyamán hirtelenül és észrevétlenül tűnek el; meg ahhoz, hogy az apró madarakat nem tartják elég erőseknek arra, hogy a hosszú utat a maguk szárnyán tegyék meg. Így egy Szibériában utazgató Gmelin nevű angolnak 1740-ben krasznojarszki tatárok azt mondták, hogy minden daru utközben egy-egy harismadárt visz a hátán. Egyébként a Földközi tenger mellékén élő európai parasztság máig is azt hiszi, hogy az apró madarak csak a Földközi tengerig repülnek, a további nagy utat Afrikába egy-egy gólyának vagy darunak a hátán lovagolva teszik meg.

Ugyancsak elterjedt babona, hogy a vándormadarak nem is költöznek, el, hanem itt telelnek rejtett helyeken, faodvakban és sziklaüregekben, megdermedt állapotban, mint a denevérek. Ebbe a csoportban tartozik az a babona is, hogy a tél közeledtével a madarak átalakulnak más madárfajokká, mint ilyenek telelnek ki, aztán megint visszaalakulnak.

A költözködés oka

Lássuk most a költözködési ösztön megmagyarázásának azokat a kísérleteit, amelyek inkább megfelelnek a tudományosság követelményeinek.

Az egyik ilyen fölfogás megfelel az éghajlati tényeknek. Az északi hideg és a mérsékelt égöv alatt ősszel elfogy az eleség, tehát a madarak elköltöznek déli vidékre, ahol bőven van eleség. De ha így van akkor azt kell kérdeznünk, miért nem maradnak a madarak egész éven át ott, ahol mindig bővében vannak az eleségnek?

Egy másik fölfogás akar megfelelni erre a kérdésre, amelyik azt mondja, hogy a madárvilág eredetileg (az őskorban) északon fejlődött ki. Csak amikor a Föld harmadkorának vége felé beállott a jégkorszak, ez űzte el őket délre; mikor aztán néhány ezer év múlva vége lett a jégkorszaknak, ismét visszaköltöztek északra s most ez a folyamat ismétlődik meg évről évre. Erre az a felelet, hogy egy egyszeri szükségszerű cselekményből még nem fejlődhetett ki olyan hatalmas ösztön. Csakis olyan cselekményből fejlődhetik ki ösztön, amely egy

Bevásárlás előtt
tekintse meg

Szántó és Komlós
ruhanagyáruház szenzációs kirakatait. — Mélyen leszállított árak. Mérték utáni rendelések gyorsan, pontosan és megbízhatóan eszközöletnek. Szenzációs nagy raktár iskolaöltönyökben. **ARAD, Színházépület.**

nenzedék életén belül is többször megismétlődik s olyan szokássá rögződik, hogy utódokra is átörökítődik.

Megint más fölfogás a fotótróizmussal, a világossághoz való vonzódással magyarázza a költözködési ösztönt, mondván, hogy a madarak ősszel azért vonulnak el déli tájakra, mert a Nap is az egyenlítő alá huzódik. Lehet, hogy ebben is van valami. De akkor megint két döntő kérdés merül föl: Miért nem maradnak a madarak végleg az egyenlítő táján, ahol mindig egyenletes a világosság tartama? És továbbá mivel magyarázzuk akkor azt a különös jelenséget, hogy tipikusan éjjeli madarak, mint például a kecskefejő (éjjeli fecske) költés idején egyenesen északi vidékre költöznek, ahol a juniusi hosszú nappal nagyon megnehezíti a táplálkozásukat?

Mindezeknek az elméleteknek az a főhibájuk, hogy egyetlen okkal vagy tényezővel akarnak megmagyarázni ilyen rendkívüli bonyolult jelenséget. Hogy a költözködés főoka a beálló táplálékhiány, az bizonyos, mert például a kakuk nem ősszel költözik el, hanem már júliusban, tehát nyár derekán. Miért? Mert kizárólag hernyókkal táplálkozik, amelyek már júliusban bebábozódnak vagy átalakulnak lepkeké, egyszóval a kakuk számára eltűnnek. Nála tehát az őszi hőmérsékletváltozásnak semmi köze a költözködéséhez.

A kérdés vizsgálatánál némi támpontul szolgálnak egyes Ausztráliában tett megfigyelések. Itt ugyanis egyes vidékeken nagyon hosszú szárazságok állanak elő, amikor az eltűnő növényzettel együtt eltűnnek a madarak is, de csak szomszédos vidékekre költöznek. A tudomány nem is költözésnek, hanem kóborlásnak nevezi ezt. Amint beáll az esős időszak és kivirul a növényzet, azonnal megjelennek a madarak is. Már most csak az kell, hogy az ilyen impuzusok szabályosabb évszakai változásokkal kapcsolódjanak, akkor hamarosan kialakul a költözködési ösztön.

A madárvilág kifejlődése nagyon messzire, egészen a kréta és jura korszakig nyulik vissza az élő világ történetében, tehát legalább 2—300 millió évre. Ennyi idő alatt többször is alaposan megváltoztattak a madarak életfeltételei, úgyhogy alapos nyomokat hagyhattak hátra az életmódjukban. Ezért azt kel mondanunk, hogy a költözködési ösztön sokféle és életbevágó ismeretlen okoknak bonyolult szövevényből alakult ki, amit talán sohase fogunk tudni megfejteni.

dr — s — n

A „REGGEL“

kiadóhivatala fokozottabban óhajtja t. olvasótáborának érdekeit szolgálni, ezért kéri, hogy

ha valaki előfizetni akar,

ha valakinek címváltozása van,

ha nem kapja a lapot,

ha a kézbesítő körül panasza van:

forduljon rögtön a „Reggel“ kiadóhiv.-jához. Str. M. Nicora 1.

MŰVÉSZI ESEMÉNYEK

A HANGOSFILM VILÁGÁBAN

Tell Vilmos

Az utóbbi hónapok moziműsora nem nagyon bővelkedett történelmi filmekben. A filmgyárak a gazdasági viszonyok általános romlása következtében ritkán vannak abban a helyzetben, hogy nagyszabású történelmi filmeket vegyenek fel, amelyek horribilis költségbe kerülnek. Néhány rosszul sikerült, történelmietlen történelmi film balsikere a közönséget is elriasztotta ezektől a filmektől, holott az igazán jó történelmi film mindig teljes kasszasikert aratott. Csak jó történelmi filmet nehezebb csíálni, mint akár modern operettet, akár drámát.

Korda Sándor hatalmas történelmi filmjének, a VIII. Henrik magánéletének óriási világsikere azonban ismét a történelmi filmek felé vonzotta a filmgyárak és a közönség érdeklődését és így az új szezon megint szolgál néhány hatalmas történelmi tárgyú drámával. Ezek között elsőnek kerül az aradi közönség elé a Tell Vilmos.

Ez az ismert svájci hős régóta nélkülözött alakja az irodalomnak, amelynek pedig egyik legnépszerűbb és legtöbbet feldolgozott alakja volt. Közismertségét és népszerűségét mi sem bizonyítja jobban, mint az a tény, hogy a kártyajáték figuráit is az ő történetéből vették és annak idején nemcsak a kártyáról ismerték ezeket a hősoeket, hanem valóban mindenki tudta historiájukat is Schiller halhatatlan színműve örök emléket állított Tell Vilmosnak az irodalomban és a színpadon. Ezt az emléket tetézi be a film, amely felhasználva az összes lehetőségeket a legnagyobb szabású keretek között mutatja be a svájci hőst.

A dráma meséje rendkívül alkalmas a filmfeldolgozás számára és így nem is véletlen, hogy éppen Tell Vilmosra terelődött a filmgyártás témakeresőinek figyelme. A legfontosabb motívum, ami a vizuális élvezetnek bő teret ad Tell Vilmos történetében a keret, a svájci helyek csodás világa, amelyet a színpad csak szavakkal érzékeltethet, de amely a filmen a maga zord és fenséges valóságban

Legizletesebb

legjobb az

ARIMA tea!

jelenik meg. Nem is csak keret ez hanem a történet élő hőse, amely megmagyarázza lakóinak lelkes hazaszere- tetét és emelkedett életfelfogását. Sok szó feleslegessé vá- lik a pompás környezetben és a cselekmény menete indo- kolásra sem szorul. Magyarázat nélkül megértjük a nép ragaszkodását hazájához, amely oly gyönyörű és kellemes otthonul szolgál. Minden jelenet szép keretben játszódik le és műélvezettel szolgál. A tájfelvételek szépsége egy- aránt dicséri a film rendezőjét és operatőrjét, pedig nem volt könnyű dolguk a mai modern tájakból kiszakítani azokat, amelyek megőrizték ősi szépségüket, amelyeket nem zavar meg a kultúra valamelyik építménye. A mű tökéletesen sikerült, egyetlen anakronizmus sincs benne, ami csak nagy áldozatok árán volt lehetséges és hónap- oig tartó gondos munkába került.

A film főszerepét Conrad Veidt játsza. Alakítását, mint mindig mély belső tűz hatja át. Pedig külsőleg nem ideális megszemélyesítője Schiller hősének és tulságo- san kulturált lénye nem adja meg az első pillanat illuzió- ját, amikor a természet egyszerű gyermekéről van szó. A nagy német művész azonban jól ért hozzá, hogy a külső- ség hiányait eltüntesse és amikor végignéztük a filmet, szinte azt hisszük, Tell Vilmos nem is lehetett más, mint olyan, amilyennek ő ábrázolta, mint már számtalan tör- ténelmi alakkal így volt. Conrad Veidt művészete nemes- veretű és mély. Hosszas tanulmány előzi meg minden ala- kitását és ő maga igazán átalakul azzá az emberré, akit ábrázolnia kell. Mozgássa, beszéde, mosolya és bánata olyan lesz, amilyen a történelmi alaké lehetett és akkor megjelenésének egyéb külsőségei mellékes semmiséggé apadnak össze. Conrad Veidt nagy művészetét azonban csak feladatok izgatják és összes jó tulajdonságait csak akkor tudja kifejteni, amikor megfelelő feladatot kap. Épen emiatt már sokszor hozott csalódást, amikor kissze- rű filmekben csak önmagát adta, viszont sokszor kápráz- tatott el, amikor méltó ábrázolást bíztak rá. A Tell Vil- mosban művészete legmagasabb fokát nyújtja és felejthe- tetlen marad nemcsak a mostani néző, de az utókor szá- mára is.

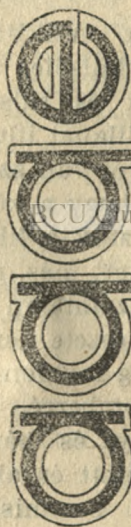
A jó reklám vevőt vonz

Legolcsóbb! — Legmegbízhatóbb! — Leggyorsabb!

Praktikus találmányok gyors értékesítése. Kereskedelmi és ipari társulások, kül- és belföldi képviseltek közvetítése.

BUCUREȘTI,

ARAD, TIMIȘOARA, CLUJ, ORADEA, BRAȘOV, SATUMARE, CERNAUTI, IASI, CONSTANTA, CRAIOVA

Reklám-propaganda és reklámvállalat

Unternehmung für Reklame und Reklámpropaganda

Teljes felelősséggel vállaljuk — legolcsóbban és leggyorsabban, — bel- és külföldi vállalatok gyártmányainak kül- és belföldi propagálását a létező összes reklámlehetőségek felhasználásával. Reklámárgyakat, hirdetményeket és hirdetéseket a legrövidebb időn belül elhelyezünk bármely országban vagy városban: mozikban, strandokon, villamosokon, autobuszokon, pályaudvarokon, postahivatalokban, lapokban, uccai hirdetőoszlopokon, fürdőhelyeken, vasutakon és hajókon, szállodákban és kávéházakban, sporttelepeken és országútiakon. Propagálunk rádió, körlevelek és röpecédulák útján, vállaljuk áruminták szétosztását. Reklám ügyekben díjtalanul adunk szaktanácsot, készítünk tervet és költségvetést. Egészen röviden: ajánlatunk révén megtakarítunk rengeteg feleslegesen elpazarolt időt, céltalanul kidobott pénzt és hiábavaló fejtörést, mert eredményteljes reklámpropagandát csak tapasztalatokban gazdag, elhivatott szakemberek fejthetnek ki.

Kérjen ajánlatot az erdélyi központtól: Arad, Palatul Banca Românească. — Telefon 520

Legolcsóbb! — Legmegbízhatóbb! — Leggyorsabb!